

Nytt om pensjon

Ny offentlig tjenestepensjon

Partene i offentlig sektor kom 4. juni 2009 til enighet om at dagens regler for offentlig tjenestepensjon og AFP i store trekk skal videreføres. Levealdersjustering blir innført samt nytt prinsipp for regulering av pensjoner. Det skal også foretas nødvendige tilpasninger til innføring av fleksibel alderspensjon i folketrygden fra 2011. Meklingen var da en uke og fem timer på overtid i forhold til den fristen som Riksmeklingsmannen hadde satt.

Under behandlingen av «Ny Folketrygd» på Stortinget 28. mai 2008, ble alle de politiske partiene, med unntak av FrP enige om følgende: «Tjenestepensjon tilsvarende to tredjedeler av sluttlønn i offentlig sektor (bruttoordninger) videreføres. Etter at det er vedtatt en ny modell for folketrygdens alderspensjon, må de offentlige tjenestepensjonsordningene tilpasses den nye folketrygdmodellen, uten at dette svekker de offentlige tjenestepensjonene, men slik at de også omfattes av delingstall og ny indeksering. Den endelige tilpasningen skal skje gjennom forhandlinger mellom partene i offentlig sektor.»

Det viste seg under forhandlingene at regjeringen aldri hadde til hensikt å følge opp vedtaket fra Stortinget. Regjeringen ville presse igjennom en påslagsmodell, stikk i strid med Stortingets vedtak og regjeringens egne vedtak fra Soria Moria-erklæringen.

Beregninger viste at regjeringens påslagsmodell ville gi store livsvarige tap for de som går av tidlig. Selv for personer med relativt lang yrkeskarriere ville tapene blitt store:

39 år i folketrygden og 30 år i tjenestepensjonsordningene ville gi en kompensasjon på 60,5 prosent fra 65 år for en som gikk av ved 62 år. Samme person vil med videreføring av dagens bruttoordning få 66 prosent fra 65 år.

Videreføring av dagens ordning

Selv om man sier at tjenestepensjon og AFP videreføres skal det foretas nødvendige tilpasninger til innføring av fleksibel alderspensjon i folketrygden fra 2011 og det innføres levealdersjustering og indeksering.

Samordningsreglene mellom offentlig tjenestepensjon og morgendagens folketrygd er ikke besluttet. Det er ventet at Stortinget vil vedta disse i løpet av høsten. Først da vil det være mulig å gi mer presise beregninger på individnivå.

Levealdersjustering og indeksering

Videre skal offentlige tjenestepensjonsordninger levealdersjusteres og reguleres etter nye regler på samme måte og fra samme tidspunkt som alderspensjon i folketrygden. Det gis imidlertid en individuell garanti for opptjente rettigheter per 1. januar 2011 for de med 15 år eller mindre igjen til 67 år.

Indeksering av ny alderspensjon under utbetaling – pensjonen reguleres med lønnsveksten, fratrukket 0,75 prosentpoeng

Levealdersjustering når gjennomsnittlig levealder i ditt årskull øker, må du jobbe lengre for å få tilsvarende pensjon. Ett års forventet lengre levealder betyr at du må arbeide i åtte måneder mer for å få samme nivå.

Prognosene fra SSB tilsier at man lever 1 år lengre per 10 årskull.

66 prosent-garanti

Det gis individuell garanti om 66% ytelse for dem som har kort tid fram til pensjonsalder.

65–66–30

Tallene innebærer at offentlig ansatte, når de blir 65 år, er sikret 66 prosent av sin sluttlønn i pensjon, forutsatt 30 års opptjening i pensjonskassen. Dessuten har man en AFP-ordning som gjør det mulig å gå av når man er 62.

Avtalen fastlegger prinsippene for hvordan tjenestepensjonen og AFP skal være i statlig og kommunal sektor fra 2011. Hvordan dette skal utformes i detalj blir imidlertid først avklart senere. I forbindelse med meklingen i årets tariffoppgjør skrev statsministeren følgende til riksmeklingsmannen:

«Regjeringen er innstilt på å fremme forslag for Stortinget om endringer i de lovbestemte offentlige tjenestepensjonsordningene i tråd med innholdet i enighetsdokumentet. Regjeringen legger til grunn at hovedtrekkene i endringene i reglene for tjenestepensjon i staten også gis virkning for

øvrige offentlige tjenstepensjonsordninger.»

Vi må derfor regne med at arbeidet med avklaring av de detaljerte endringer i de offentlige tjenstepensjonsordninger først kan gjennomføres når regjeringens forslag til endringer i de lovbestemte tjenstepensjonsordningene er kjent.

Individuell garanti

Levealdersjustering i dagens offentlige tjenstepensjon skal imidlertid gjennomføres slik at grunnlovsvernet ivaretas. Det gis en individuell garanti for opptjente rettigheter i tjenstepensjonsordningene for medlemmer som per 1.1.2011 har 15 år eller mindre igjen til 67 år. Disse er sikret 66 prosent av pensjonsgrunnlaget ved 67 år etter 30 års opptjening.

AFP

I tariffoppjøret i offentlig sektor i 2009 ble man enige om å videreføre dagens AFP-modell. Det vil si at AFP kan bli utbetalt i inntil en femårsperiode (62 til 66 år). Den AFP som kan tas ut fra 62 år vil være lik folketrygdens alderspensjon ved 67 år tillagt 20 500 kroner. Fra 65 år skal AFP oppjusteres til den tjenstepensjon man vil ha krav på fra 67 år, hvis denne er høyere enn den AFP man kan få for årene 62–64.

Årets vedtak er annerledes enn det tariffpartene i offentlig sektor var enige om ved oppjøret i 2008. Da mente de at også offentlig sektor måtte legge om AFP-løsningen til en livsvarig ytelse slik de har blitt enige om i privat sektor.

Ikke ubegrenset inntekt ved siden av AFP i offentlig sektor

Mens man i privat sektor kan arbeide ubegrenset ved siden av AFP uten avkortning i AFP, vil inntekt ut over 15 000 kroner føre til avkortning i den AFP man kan få i offentlig sektor.

Fleksibelt uttak av pensjon

Ny alderspensjon i folketrygden kan tas ut helt eller delvis fra fylte 62 år. Kravet til uttak er at opptjent pensjon må tilsvare nivået for garantipensjon (tilsvarer minstepensjon etter dagens ordning) ved fylte 67 år. Videre vil det være slik at de som tar ut hel eller delvis alderspensjon fra folketrygden kan kombinere arbeid og folketrygd fritt

uten at alderspensjonen i folketrygden avkortes mot arbeidsinntekt.

Ansatte i offentlig sektor som tar ut folketrygd før 67 år, kan ikke i tillegg ta ut AFP. En slik restriksjon gjelder ikke i forhold til den nye livsvarige AFP i privat sektor.

Inntekt ved siden av pensjon

Det vil altså fortsatt være en avkortning av pensjonen mot inntekt større enn 15.000 kroner. Fra fylte 65 kan man gå av med en tjenstepensjonsberegnet AFP som garanterer 66 prosent av (slutt-)lønn ved fratreden. Denne ytelsen skal ikke levealdersjusteres. Det vil fortsatt være en avkortning av pensjonen mot inntekt større enn 15 000 kroner.

De som velger å ta ut alderspensjon fra folketrygden før fylte 67 år og arbeide fullt ved siden av, kan ikke ta ut AFP som er tjenstepensjonsberegnet eller folketrygdberegnet.

Grunnlovsværnet

Levealdersjustering i dagens offentlige tjenstepensjon gjennomføres slik at grunnlovsvernet ivaretas. Det gis en individuell garanti for opptjente rettigheter i tjenstepensjonsordningene per 1. januar 2011 som sikrer at medlemmer av offentlig tjenstepensjonsordninger med 15 år eller mindre igjen til 67 år er sikret 66 prosent av pensjonsgrunnlaget ved 67 år etter 30 års opptjening.

Særaldersgrensen

Det vises til at Fornyings- og administrasjonsdepartementet har en pågående prosess i samarbeid med partene i arbeidslivet for vurdering av særaldersgrensene og fratreden ved disse. Det avtales ikke endringer i gjeldende særaldersgrenser i forbindelse med lønnsoppjøret 2009.

Ny folketrygd

Den nye folketrygden innføres fra 1. januar 2011. Det viktigste målet for pensjonsreformen er å få en bedre balanse mellom yrkesaktive og pensjonister, slik at pensjonssystemet blir bærekraftig over tid.

Bærekraftig folketrygd

I 1967 sto det 3,9 yrkesaktive bak hver pensjonist. Som følge av at vi nå får færre barn, begynner senere i arbeid,

pensjonerer oss tidligere og lever lenger, var det i 2003 bare 2,6 yrkesaktive per pensjonist. I 2050 viser beregninger at dette tallet vil reduseres til kun 1,7 yrkesaktive per pensjonist. Pensjonsreformen skal gjøre det lønnsomt å stå lenger i arbeid, slik at det blir flere yrkesaktive i forhold til pensjonister. Statistisk sentralbyrå har anslått at pensjonsreformen vil føre til ca. 230 000 flere sysselsatte i 2050.

Her er de nye reglene for alderspensjon i folketrygden:

Alle år teller

I dag beregnes pensjonen ut fra de 20 årene med høyest inntekt. I det nye systemet vil alle år telle hver for seg, og man kan tjene opp pensjonspoeng til og med det året man fyller 75 år. Inntekt opp til 7,1 G vil være pensjonsgivende (tilsvarer kr 517 455), og man tjener opp en pensjonsrettighet hvert år på 18,1 prosent av pensjonsgivende inntekt. Man får også pensjonsopptjening som vernepliktig, arbeidsledig eller ved ulønnet omsorgsarbeid. Pensjonsrettigheter som er under opptjening skal reguleres i takt med den gjennomsnittlige lønnsveksten i samfunnet. Pensjoner under utbetaling reguleres med lønnsveksten fratrukket en fast faktor på 0,75 prosent.

Ta ut pensjon når du vil

Det blir mulig å ta ut pensjon fra du fyller 62 år, men den årlige pensjonen blir høyere jo lenger du venter med å ta den ut. Det skyldes delvis at pensjonen du har tjent opp skal fordeles på færre år (forventet gjenstående levealder for ditt årskull), og delvis at du fortsetter å tjene opp pensjon når du arbeider lenger.

Delingstall

Opptjente pensjonsrettigheter deles på et delingstall som uttrykker forventet gjenstående levetid ved tidspunktet for uttak av alderspensjon. Størrelsen på delingstallet avhenger av pensjonsalderen, slik at den enkelte får et lavere delingstall hvis man venter med å ta ut pensjon. Jo høyere pensjonsalder, jo høyere blir alderspensjonen fordi pensjonen skal betales ut i en kortere tidsperiode. Når levealderen i befolkningen øker, må du jobbe lenger for å få samme pensjon.

Tjen så mye du vil ved siden av

I dag er det strenge regler for avkortning av pensjon mot arbeidsinntekt. Slik blir det ikke i det nye pensjons-systemet. Arbeid og pensjon kan kombineres fritt.

Din opptjening

Din opptjening av pensjon summeres i en pensjonsbeholdning. Den blir høyere jo lenger du står i jobb.

Har du en pensjonsbeholdning på 4 millioner og et delingstall på 20, får du en årlig pensjon på 200 000 livet ut fra 62 og 266 000 livet ut fra 67. Men pensjonsbeholdningen blir større fra 67 enn fra 62 fordi du tjener opp i mellomtiden.

Hvis du er så uheldig å dø i en alder av 70, vil du med uttak fra 62 ha fått ut 1,6 millioner fra folketrygden og med uttak fra 67 cirka 800 000. Lever du til du er 90, får du ut mye mer ved å vente med uttak til du er 67. 6,1 millioner mot 4,8 millioner.

Etter dagens regelverk ser vi det er forskjellige regler for hvordan du kan kombinere arbeid og pensjon.

Dette avhenger av hvilken pensjonsytelse du mottar. En av pensjonsreformens viktigste mål er at vi skal være yrkesaktive lenger. Å kombinere alderspensjon fra folketrygden og inntekt fra annet arbeid er fullt mulig.

67- og 68-åringer

For pensjonister i alderen 67 og 68 år utbetales pensjonen uavkortet i forhold til arbeidsinntekt. Du kan ta ut pensjon fra måneden etter du fyller 67 år og fortsette i full jobb frem til du fyller 69 år.

69 år

Etter at du har fylt 69 år vil pensjonen bli redusert dersom du tjener mer enn 2 ganger grunnbeløpet.

70 år

Etter at du har fylt 70 år vil pensjonen bli utbetalt uten reduksjon av inntekt.

Avtalefestet pensjon (AFP) og inntekt

Full AFP skal erstatte full fratreden fra arbeidslivet. Det er derfor ikke rett til inntekt ved siden av full AFP. Pensjonen skal reduseres for all fremtidig inntekt som er pensjongivende i folketrygden, det vil si både lønns- og næringsinntekt.

Det gjelder likevel et toleransebeløp på 15 000 kroner per kalenderår. Dersom inntekten overstiger toleransebeløpet, vil inntekten i sin helhet danne grunnlag for ny pensjonsberegning og reduksjon av pensjonen.

Kombinasjon av AFP og inntekt fra 62 til 65 år

Pensjonen skal reduseres for all fremtidig inntekt som er pensjongivende i folketrygden, det vil si både lønnsinntekt og næringsinntekt. Feriepenge opptjent etter første uttak av AFP medfører også reduksjon av pensjonen.

Kombinasjon av AFP og inntekt fra 65 til 67 år

Pensjonen skal reduseres for all fremtidig inntekt som er pensjongivende i folketrygden, det vil si både lønns- og næringsinntekt. De samme inntektsregler gjelder som før 65 år. Se over.

Dersom man fra fylte 65 år mottar AFP beregnet etter reglene for alderspensjon, er reduksjon av pensjonen avhengig av hvilken type inntekt man mottar. Inntekt fra privat sektor vil ikke medføre reduksjon av pensjonen, uansett hvor stor inntekten er. Har man derimot inntekt/stilling hos arbeidsgiver med offentlig tjenestepensjonsordning som medfører innmelding eller økt medlemspliktig stilling i pensjonsordningen, vil pensjonen bli redusert eller falle bort.

Alderspensjon og inntekt

Arbeid hos arbeidsgiver med offentlig tjenestepensjonsordning som medfører innmelding i pensjonsordningen, vil medføre reduksjon av alderspensjonen fra tjenestepensjonen. Det samme gjelder dersom man har en delvis alderspensjon, og økt arbeidsinnsats medfører økning i den medlemspliktige stilling.

I de offentlige pensjonsinnretningene/ordningene blir man innmeldt i pensjonsordningen dersom man arbeider 168 timer eller mer i kvartalet (14 timer per uke). Tas det tilfeldig ekstraarbeid, skal stillingsprosenten beregnes som et gjennomsnitt hvert kvartal.

Det er også viktig å vite at innmeldingsreglene gjelder selv om man har passert aldersgrensen, også etter fylte 70 år. Det betyr at hvis man fortsetter

å arbeide minst 168 timer i kvartalet etter nådd aldersgrense, skal pensjonen fortsatt reduseres.

Arbeider du under 168 timer i kvartalet eller har arbeidsinntekt fra privat sektor, har inntekten derimot ingen betydning for alderspensjonen.

John Frammer
forhandlingsjef, NTF

Spør advokaten

NTFs advokater får mange spørsmål om praktiske og juridiske problemstillinger fra tannlegenes hverdag. Tidende tar opp enkelte av disse problemstillingene i en egen spalte. Leserne oppfordres til å komme med egne spørsmål som enten kan sendes til redaksjonen eller direkte til Dag E. Reite.

Krav om sluttattest?

Vår sekretær har sagt opp sin stilling ved vårt tannlegekontor. Vi har over noe tid hatt et litt anstrengt samarbeidsforhold som skyldes vår misnøye med hennes arbeidsutførelse med mer.

I forbindelse med søknad på nye stillinger krever hun nå å få en attest – og at denne skal være positiv. Har hun krav på sluttattest og bør jeg være mer positiv enn det er grunn til?

Svar: I henhold til arbeidsmiljølovens § 15-15 har din sekretær krav på skriftlig attest fra deg. Hun har imidlertid ikke krav på noe mer enn en nøytral attest. Attesten skal inneholde opplysninger om arbeidstakers navn, fødselsdato, hva arbeidet har bestått i og om arbeidsforholdets varighet. Du trenger ikke si noe om hvorvidt hun har utført arbeidet tilfredsstillende eller ikke. Som arbeidsgiver bør du også være forsiktig med å være mer positiv i attesten enn det er grunn til.